

L'EDITORIAL BARCINO: UN PROJECTE EDITORIAL, UNA IDEA DE PAÍS

Carles DUARTE I MONTSERRAT
Fundació Lluís Carulla

El país que s'havia esfondrat amb la Guerra de la Successió i que reprenia esperançadament el seu alè amb la Renaixença i el vigor de personalitats formidables com Jacint Verdaguer, es preparava per agafar el timó del seu futur amb les Bases de Manresa (1892) o la victòria de la candidatura dels Quatre Presidents (1901) i començava a fer-ho realment amb l'elecció d'Enric Prat de la Riba primer com a president de la Diputació de Barcelona (1907) i després com a president de la Mancomunitat de Catalunya (1914).

Prat de la Riba ha estat un dels grans presidents del nostre país per la magnitud de la seva obra institucional, de la qual forma part la creació el dia 18 juny de 1907 de l'Institut d'Estudis Catalans, que el mes de febrer de 1911 passava a estructurar-se en tres seccions: la Històrico-Arqueològica, la de Ciències i la Filològica. La Secció Filològica, que tenia la comesa de fixar una normativa ortogràfica i gramatical que superés un llarg i polèmic període de debats extenuants i sovint poc fecunds sobre el model de llengua, va aprovar l'any 1913 les *Normes ortogràfiques*, l'any 1917 va publicar el *Diccionari ortogràfic* i l'any 1918, la *Gramàtica catalana*. El 28 de desembre de 1921 s'hi va establir l'Oficina de Toponímia i Onomàstica, la direcció de la qual es va encomanar a Josep Maria de Casacuberta (1897-1985), que de ben jove s'havia interessat per la toponímia arran de la seva afeció a l'excursionisme, que s'havia llicenciat en Dret i en Filosofia i Lletres i que faria ampliacions d'estudis a Montpeller, on va tenir com a mestres Georges Millardet i Maurice Grammont, i a Zuric, on va aprendre de Jakob Jud i Louis Gauchat. Josep Maria de Casacuberta col·laborava a l'Oficina de Toponímia i Onomàstica amb Pompeu Fabra, Joan Coromines i Ramon Aramon i Serra.

Doncs bé, és precisament en aquest entorn, com ens recorda Joan Santanach al seu treball «Pompeu Fabra, Josep Maria de Casacuberta i els inicis de l'Editorial Barcino», que neix el projecte de l'editorial Barcino. Sembla clar que tant Pompeu Fabra com Francesc Martorell, també membre de l'Institut d'Estudis Catalans, van encoratjar Casacuberta a emprendre la constitució d'una editorial que fos un instrument ambiciós de normalització cultural. Una normalització que havia d'incloure la recuperació i la difusió dels grans clàssics de la literatura catalana, l'edició de materials bàsics per a l'adquisició de coneixements instrumentals de la llengua catalana, la publicació de síntesis i manuals de caràcter divulgatiu que permetessin de disposar en català d'una visió al més completa possible d'aspectes primordials del coneixement i alhora obres fonamentals de la cultura universal, com traduccions catalanes de Shakespeare, Goethe i Molière.

Com assenyalava Albert Manent (1980: 18-19), Casacuberta «va comptar amb un capital inicial, més aviat escàs, del seu pare, home de tendències conservadores i lector del "Diario de Barcelona", i amb un petit ajut de dues persones benemèrites: el doctor Josep Maria Girona, català-

nista de soca-rel i membre de “Palestra”, i mossèn Josep Vives i Gatell, director de l’“Analecta Sacra Tarraconensia” i de la Biblioteca Balmes. El primer li donà mil cinc-centes pessetes i el segon, cinc-centes».

Amb aquests limitats recursos, Casacuberta va fer els primers passos del seu ambiciós projecte, que era una expressió del tot representativa de l’esperit del Noucentisme, com ho va ser la creació, fruit del mecenatge i de l’impuls de Francesc Cambó, de la col·lecció Bernat Metge, que va editar el seu primer volum (*De la Natura* de Lucreci) l’any 1923; la *Revista de Catalunya*, fundada l’any 1924 per Antoni Rovira i Virgili, o la creació de la Llibreria Catalònia sota l’impuls d’Antoni López-Llausàs. Ara bé, precisament el Noucentisme s’havia desenvolupat com un moviment cultural associat a l’arribada del catalanisme al govern de les institucions del país i el podem identificar amb claredat, classicisme, mediterraneïtat, voluntat d’ordenació... I l’Editorial Barcino sorgeix quan el catalanisme deixa el govern de les institucions pel cop d’estat de Miguel Primo de Rivera del 13 de setembre de 1923, en aquell moment capità general de Catalunya, que fa públic un manifest que comença així: «Al país y al ejército. Españoles: Ha llegado para nosotros el momento más temido que esperado (porque hubiéramos querido vivir siempre en la legalidad y que ella rigiera sin interrupción la vida española) de recoger las ansias, de atender el clamoroso requerimiento de cuantos amando la Patria no ven para ella otra salvación que liberarla de los profesionales de la política, de los hombres que por una u otra razón nos ofrecen el cuadro de desdichas e inmoralidades que empezaron el año 98 y amenazan a España con un próximo fin trágico y deshonroso».

Però és interessant que prenem atenció a aquell període fundacional de l’Editorial Barcino i a la manera com va ser acollida. El mes de maig del 1924 Josep Maria de Casacuberta va fer imprimir un full de propaganda amb el títol: *Els Nostres Clàssics. Caràcter i finalitat d’aquesta col·lecció*. El dia 29 de juny *La Publicitat* reproduïa una declaració d’intencions, no signada, que era una versió ampliada del full de propaganda i el dia 3 de juliol es publicava també a *La Veu de Catalunya*. Hi podem llegir: «La divulgació d’aquesta biblioteca reportarà, doncs, conseqüències saludables en l’ordre cultural i patriòtic del nostre poble. La familiarització amb els escriptors de la bona època augmentarà el coneixement de la llengua i afinarà el sentit estilístic. Al mateix temps, ajudarà a acomplir la formació espiritual de la nostra gent culta, facilitant-li, i fent-li agradable alhora, la coneixença d’una altra època de la cultura catalana, permetent-li profunditzar el nostre caràcter i palesant-li la continuïtat de la nostra civilització i de la nostra història des de la formació de la llengua als nostres dies.» El dia 1 de juliol l’editorial de *La Publicitat* es referia a «Els clàssics catalans» i s’hi lloava la iniciativa com un «esforç [...] col·lectiu» basat en «un pla de conjunt, orgànic, ben distribuït literàriament».

Aquests dos diaris, on col·laboraven persones, com Pompeu Fabra, que no tan sols veien aquest projecte amb simpatia, sinó que s’hi implicarien amb la voluntat de fer-lo reeixir, van contribuir a crear una expectativa favorable a la publicació del primer volum, *Lo somni* de Bernat Metge, anunciada per al mes de setembre simultàniament el dia 17 de juliol a *La Publicitat* i *La Veu de Catalunya*. El dia 2 d’agost els dos diaris donen més detalls sobre els aspectes formals de l’edició, com ara que se’n farà un tiratge especial en paper de fil o que el disseny de la publicació ha estat encarregat a l’artista Josep Obiols, que es va inspirar en una figura ibèrica. *La Publicitat* informa el 29 d’agost que el llibre ja era imprès. Un cop posat a la venda, ja dins del mes de setembre, es van exhaurir en quinze dies els 1.500 exemplars que se n’havien imprès i va caldre fer-ne una segona edició, que ja va ser de 3.000 exemplars. Les subscripcions a «Els Nostres Clàssics», canalitzades a través de la Llibreria Italiana, van arribar gairebé a un miler. Josep Maria de Casacuberta duia a terme una pacient i prou reeixida difusió, que va aconseguir que apareguessin nombrosos articles elogiosos a la premsa i que es va plasmar, a més, en un efímer *Bulletí Bibliogràfic Català* (1924), que va tenir continuïtat en *La Revista dels Llibres* (1924-1925), redactada gairebé íntegrament per Jordi Rubió i Balaguer.

Al moment de la publicació del primer volum de l'Editorial Barcino es refereix Joan Triadú dins la semblança que de Josep Maria Casacuberta va fer per a la Nadala de 1972 de l'actual Fundació Lluís Carulla, *Commemoració dels 500 anys del primer llibre imprès en català 1474-1974*, amb aquestes paraules: «ben segur que al moment de tenir a les mans el primer dels “seus” llibres i el primer volum de l'editorial que amb una discreció tota noucentista volgué anomenar “Barcino”, un somni esdevenia realitat, i era una contribució al gran somni col·lectiu iniciat amb la Renaixença, o sigui amb l'entrada en acció de la consciència dels conscients. Des del subsòl romàntic de la Renaixença pujava la crida del passat i de la història, i allí hi havia aquests clàssics, deixats de la mà de Déu durant segles. Era un objectiu, com fer i ordenar arxius, refer i crear biblioteques, obrir espais de recerca, retrobar el que era perdut. I un objectiu que s'havia d'assolir mitjançant una ambició de totalitat i un criteri d'exigència. Heus ací un aspecte del somni; i com Josep Maria de Casacuberta ha demostrat, no era pas un objectiu inassolible» (p.104).

L'acompanyament de Pompeu Fabra al naixement de l'Editorial Barcino va ser, com he assenyalat suara, actiu i decidit. I el constatem, posem per cas, amb el reguitzell de converses filològiques que va dedicar durant l'any 1924 al català antic i «Els Nostres Clàssics». En reproduïm aquest fragment de la del dia 13 de juliol: «La lectura dels nostres autors medievals ha de contribuir a la difusió dels innombrables guanys que la llengua literària moderna deu al seu acostament a la llengua antiga. És sobretot al recobriment de mots, de girs i d'expressions del català medieval, que el català d'avui deu la seva superioritat incontestable sobre el parlar encogit i província que era el català en iniciar-se la renaixença literària.» Però també quan, l'any següent, s'inicia la «Col·lecció Popular Barcino», com a segon segell de l'Editorial Barcino, ho fa amb la publicació de dos llibres de Pompeu Fabra: *Ortografia catalana* i *Les principals faltes de gramàtica*.

Al seu text «L'aventura del llibre en català», inclòs dins l'esmentada Nadala *Commemoració dels 500 anys del primer llibre imprès en català 1474-1974*, Joan Fuster es refereix a la «Col·lecció Popular Barcino» d'aquesta manera: «La “Popular Barcino” no és una obra menor en els plans de Casacuberta. Els petits volums que la integren tracten de les coses més disperses i convergents, i al costat d'una versió del *Discurs del Mètode* o de la *Introducció a la Saviesa*, o d'una reedició de *La Nacionalitat Catalana*, hi ha cartilles d'urbanitat, formularis de cartes, instruccions per organitzar biblioteques, resums d'història literària o vademècums d'idioma. Les millors firmes del país s'hi combinaven: de Fabra a Rovira i Virgili, de Nicolau d'Olwer a Martí de Riquer, de Pau Vila a A. Maseras, de Carles Riba a Carles Soldevila. La lliçó d'humilitat intel·lectual que suposa aquesta col·laboració és memorable...» (p. 49).

Ara bé, més enllà d'aquestes grans personalitats, Josep Maria de Casacuberta, que era un veritable artesà del llibre, per la cura extrema amb què s'ocupava de tots els seus aspectes, va tenir un suport encara més proper i decisiu, amb qui va compartir amb un lliurament generós de temps i de recursos econòmics la construcció d'aquesta obra editorial que va esdevenir per a tots dos l'eix l'entorn del qual va girar una part fonamental de la seva existència. Em refereixo a Dolors Hostalrich, amb qui es va casar l'any 1928 i que va morir el febrer de 1979. Joan Coromines, en unes declaracions fetes a Vicent Partal per a la revista *El Temps* arran del traspàs de Josep Maria de Casacuberta, on qualifica de «sacrifici realment heroic. Grandiós» el que va fer Casacuberta al servei de Barcino, es referia així a Dolors Hostalrich: «Hi ha una persona que s'havia d'esmentar i que és d'una importància cabdal per a Casacuberta, la seva muller Dolors Hostalrich, bibliotecària, deixeble de Jordi Rubió. Va ser formidable, una magnífica col·laboradora durant tota la seva vida. Devia néixer un parell anys abans que ell, es van casar i no van fer més que treballar tots dos per a l'Editorial Barcino». ¹ N'és una mostra la seu de l'editorial. A l'inici era a la Llibreria Italia-

1. *El Temps*, II, núm. 38 (11-17-III-1985), p. 39-42.

na, de la rambla de Catalunya, 125, de Barcelona, però al cap d'uns mesos la Barcino es va traslladar a un local de la Sala Parés, al número 3 del carrer de Petritxol. I després d'una mica més d'un any l'editorial es va instal·lar al pis que el matrimoni Casacuberta tenia al segon segona del número 17 del carrer Portaferrixa de Barcelona, on va romandre fins a l'any 1973, quan, ja vinculada a la fundació creada per Lluís Carulla, l'editorial es va situar al número 9 del carrer del Montseny, on ha estat fins que l'any 2007 es va instal·lar al número 15 del carrer de les Acàcies. Albert Manent ens explica que l'any 1936 a l'Editorial Barcino treballaven Josep Maria de Casacuberta, la seva esposa Dolors Hostalrich, una mecanògrafa i un repartidor (Manent, 1980: 21).

Però, al costat de l'esment de Dolors Hostalrich, escau també que em refereixi a la funció preciosa que a partir dels anys seixanta Roser Latorre va dur a terme a Barcino primer com a correctora, però amb el pas del temps assumint-hi més comeses i més responsabilitats.

Els anys transcorreguts entre el naixement de l'Editorial Barcino i la Guerra Civil van ser d'una activitat incessant a Barcino amb la publicació d'uns dos-cents vuitanta títols i la creació, a més d'«Els Nostres Clàssics» i de la «Col·lecció Popular Barcino», de tot un seguit de noves col·leccions: «Enciclopèdia Catalunya», iniciada l'any 1926 amb el llibre de Lluís Nicolau d'Olwer *L'expansió de Catalunya en la Mediterrània oriental*; la «Col·lecció Sant Jordi», que s'obria l'any 1926 amb el llibre de Ramon d'Alòs-Moner *Sant Jordi, patró de Catalunya*; la col·lecció «Antologia», que arrenca l'any 1928 amb *Els iniciadors de la Renaixença* a cura de Just Cabot amb una introducció de Lluís Nicolau d'Olwer; «Els Clàssics del Món», que comença l'any 1930 amb la traducció feta per Cèsar-August Jordana de *Juli Cèsar*, *Antoni i Cleopatra* de William Shakespeare; els «Manuals Escolars Barcino», que s'inicien l'any 1932 amb el *Curs d'aritmètica general i aplicada* de Leopold Crusat; la col·lecció «Nou Esplet», que arrenca l'any 1932 amb *Primer llibre del sistema* d'Agustí Esclasans; les «Crestomaties Barcino», iniciades l'any 1932 amb *Autors catalans antics (historiografia)* a cura de Ramon d'Alòs-Moner, i la «Col·lecció Assaigs i Monografies», encapçalada l'any 1932 per *L'esperit del dret públic català vist a través dels textos legals i de la jurisprudència* de Francesc Maspons i Anglèsell, reeditada d'una manera facsímil l'any 2006 per l'Escola d'Administració Pública de Catalunya.

Durant la Guerra Civil l'Editorial Barcino va reduir dràsticament la seva producció, limitada escassament a una dotzena de títols, per problemes de manca de disponibilitat de matèries primeres i probablement també per la pressió exercida pel control ideològic del moment. A l'acabament de la Guerra Josep Maria de Casacuberta va decidir no marxar a l'exili. Com ens explica Albert Manent, «amb l'entrada dels franquistes a Barcelona, l'editor de la Barcino fou requerit perquè enviés urgentment dos exemplars de tot el seu catàleg. En dos dies va rebre la resposta: eren prohibits la majoria dels autors que s'havien expatriat. Se salvaren de la depuració dues obres sentenciades: *Parlaments a les Corts Catalanes*, de l'època medieval, i que devien confondre amb el Parlament català del 1932, i el *Consolat de Mar*, que l'editor va baratar amb el censor de torn –l'escriptor Fernando Gutiérrez– per *L'ingenu* de Voltaire que, malgrat ésser un autor inclòs a l'índex de llibres prohibits per l'Església, no havia, per oblit, estat depurat. Nou camions sortiren del magatzem de la Barcino cap a un molí paperer entre Cerdanyola i Sabadell. Una part dels llibres no foren trinxats, perquè l'impressor Sallent es quedà molts fulls impresos i en raima com a maculatures i amb el temps els restituí a Casacuberta» (Manent, 1980: 38).

El daltabaix de la Guerra i, en acabat, l'exili i la persecució de l'activitat pública en català van provocar una aturada en sec de l'activitat de l'Editorial Barcino, trencada només el mateix any 1939 per l'edició facsímil del volum del llibre de Pau Piferrer *Recuerdos y bellezas de España* corresponent a Catalunya (el dedicat a Mallorca es publicaria pel mateix procediment l'any 1948), i l'any 1941 amb una edició facsímil clandestina de les *Poesies* del Gaiter del Llobregat, pseudònim de Joaquim Rubió i Ors, fruit d'una iniciativa conjunta de Casacuberta i del llibreter Estrems, amb peu editorial com si s'hagués imprès a l'Havana i amb un tiratge de 83 exemplars (Manent, 1980: 39).

Aquesta inactivitat editorial va ser, però, el punt d'arrencada de la impressionant labor realitzada per Josep Maria de Casacuberta en el camp dels estudis verdaguerians, que es materialitzaria en la creació l'any 1953 de la Biblioteca Verdagueriana de l'Editorial Barcino, iniciada amb un primer volum de Josep Maria de Casacuberta, *Excursions i sojorns de Jacint Verdaguer a les contrades pirinenques*. Posteriorment en aquesta mateixa col·lecció es van publicar nombrosos volums d'escrits inèdits i d'epistolaris de Verdaguer amb Josep Maria de Casacuberta com a curador. A partir del segon volum de l'*Epistolari* Casacuberta apareix acompanyat de Joan Torrent i Fàbregas, que va complementar i prosseguir el seu treball.

Un cop passats els primers anys de la postguerra, Josep Maria de Casacuberta va reprendre l'any 1947 la col·lecció «Els Nostres Clàssics» amb els volums I i II de les *Obres catalanes* d'Arnau de Vilanova, els *Tractats de cavalleria* i el segon volum del *Libre d'Evast e Blanquerna* de Lull. Pel que fa a la col·lecció «Enciclopèdia Catalunya», s'editaran dins l'any 1949 els volums III i IV de *Les diades populars catalanes* de Joan Amades. D'altra banda, la «Col·lecció Popular Barcino» no es tornarà a editar fins a l'any 1951, amb la prossecció de la *Crònica* de Ramon Muntaner. Ara bé, allora que en aquells moments adversos Josep Maria de Casacuberta tancava col·leccions com «Els Clàssics del Món», «Antologia», «Manuals Escolars Barcino» o «Col·lecció Sant Jordi», n'iniciava de noves: la segona època de «Publicacions de "La Revista"», l'any 1950, amb *Terra endins* com a primer volum i reprenent la labor de Josep Maria López-Picó; la «Biblioteca Folklòrica Barcino», iniciada l'any 1951 amb *Calendari de refranys* de Manuel Sanchis Guarner, o la ja esmentada «Biblioteca Verdagueriana».

L'any 1956 Josep Maria de Casacuberta crea la col·lecció «Biblioteca Renaixença», que començarà ell mateix amb el llibre «*Lo Verdader Català*», primer òrgan periodístic de la *Renaixença*. L'any 1957 s'inicia la «Col·lecció Tramuntana», dedicada a escriptors de la Catalunya del Nord, amb *L'ocell de les cireres* d'Edmond Brazès. De característiques semblants és la «Biblioteca Algueressa», que arrenca amb la *Gramàtica algueressa* de Joan País, de 1970. Totes dues col·leccions reflectien la visió del conjunt dels països de llengua catalana que Josep Maria de Casacuberta defensava amb convicció.

D'altra banda, dues col·leccions de trajectòria molt limitada, vinculades a dues figures cabdals de la cultura catalana, són la «Biblioteca Geogràfica Barcino», que inclou els volums I i II de les *Visions geogràfiques de Catalunya* de Pau Vila (1962-1963), i la «Biblioteca Filològica Barcino», amb els dos volums dels *Estudis de toponímia catalana* de Joan Coromines (1965-1970). De més alè va ser la col·lecció «Manuals Lingüístics i Literaris Barcino», iniciada l'any 1966 amb el *Primer curso de catalán* de Roser Latorre, pensat per facilitar la integració dels immigrants de llengua castellana, i continuada amb les *Lliçons de llenguatge* I i II (1967-1968) d'Alexandre Galí i per l'influent *Curs superior de gramàtica catalana* de Jeroni Marvà, de 1968. Els manuals d'aquesta col·lecció van ser certament importants durant força anys per a la represa de l'ensenyament del català i l'aprenentatge del català per a estudiants de llengua castellana, alemanya, italiana o francesa.

L'any 1972 l'historiador i polític Miquel Coll i Alentorn, conscient que l'obra editorial duta a terme a Barcino des de 1924 per Josep Maria de Casacuberta corria el risc d'esllanguir-se i fins i tot de desaparèixer, es va posar en contacte amb l'empresari i mecenes Lluís Carulla i Canals, creador de Gallina Blanca, però també un dels fundadors d'Omnium Cultural, que va valorar la trajectòria i la funció rellevant de l'Editorial Barcino en el procés de redreçament de la cultura catalana i va acceptar de garantir-ne la continuïtat incorporant-la tot seguit a la Fundació que havia decidit de constituir en aquell moment al costat de la seva esposa, Maria Font. L'esmentada fundació es va anomenar inicialment Carulla-Font i l'any 1978 va adoptar el nom de Jaume I fins que l'any 2004 va esdevenir Fundació Lluís Carulla, ja sota la responsabilitat directa dels fills de Lluís Carulla i de Maria Font, i especialment de Montserrat Carulla, que ha seguit de prop des de 1972

la labor de l'Editorial Barcino i que des de l'any 2006 presideix la Fundació Lluís Carulla. Al costat de Miquel Coll i Alentorn van intervenir també l'any 1972 davant de Lluís Carulla per afavorir l'adopció d'aquella decisió altres personalitats culturals destacades com Josep Benet i Albert Manent.

Ara bé, tot i el canvi de titularitat empresarial de l'Editorial Barcino, Josep Maria de Casacuberta continuarà essent-ne el director científic fins al seu traspàs, l'any 1985. Això sí, Lluís Carulla va encomanar al seu home de confiança Josep Tremoleda la responsabilitat de la direcció econòmica de l'editorial, que va comptar amb l'excel·lent suport de Segimon Borràs, i, pel que fa als aspectes filològics, la Barcino es reforçà amb la incorporació del professor Amadeu-J. Sobreranas i Lleó, que col·laborà amb Josep Maria de Casacuberta i que després del seu traspàs el substituïí com a director literari, condició que exercí fins a l'any 2005, any en què jo mateix vaig assumir-ne la direcció general al costat de Joan Santanach, coordinador de l'editorial i del seu Consell Assessor, un òrgan que havia tingut una primera etapa efímera després de la integració de l'editorial dins la fundació creada per Lluís Carulla i que es reprengué amb força l'any 2004, amb la composició següent: Lola Badia, Germà Colón, Tomàs Martínez, Josep Massot, Josep Pujol, Joan Santanach, Amadeu-J. Sobreranas i Albert Soler, als quals es va afegir l'any 2006 el professor Albert Hauf. Després del traspàs, l'any 1999, de Josep Tremoleda, Andreu Morta va assumir la direcció empresarial de l'Editorial Barcino, sempre amb el suport de Miquel Costabella com a responsable de la gestió econòmica de l'editorial des de l'inici de 1989.

Però referint-nos a l'obra pròpiament d'edició, la integració de Barcino dins de la Fundació creada per Lluís Carulla va constituir un veritable revulsiu, que podem constatar amb la celebració el 12 de desembre de 1974 a la Biblioteca de Catalunya de l'acte commemoratiu del cinquantenari de l'Editorial i amb l'edició el mateix any del *Resum d'Història dels Països Catalans* de Ferran Soldevila, ampliada a cura de Miquel Coll i Alentorn.

Les noves perspectives que aquesta integració va obrir, les constatem amb la represa amb força de les col·leccions més emblemàtiques, però també amb l'assumpció de projectes tan ambiciosos com la publicació l'any 1976 del volum *Natura, ús o abús? Llibre Blanc de la Gestió de la Natura als Països Catalans*, una obra coordinada pel professor Ramon Folch, que la Fundació va difondre a les escoles de Catalunya i que ha esdevingut una fita clau en la història dels estudis mediambientals al nostre país.

Una altra obra d'un gran abast fruit de l'embranchida que va prendre l'Editorial Barcino després de la incorporació a la Fundació que actualment rep el nom de Lluís Carulla va ser la *Flora dels Països Catalans* d'Oriol de Bolòs i Josep Vigo en quatre gruixuts volums (1984-2001), que és una obra cabdal i de referència en el seu àmbit.

A partir dels anys noranta, les principals línies de treball que ha obert l'Editorial Barcino s'han orientat als aspectes següents: a) la creació l'any 1994 de la col·lecció Baró de Maldà, centrada en obres d'autors posteriors als inclosos a «Els Nostres Clàssics», fonamentalment dels segles XVII i XVIII; b) la posada en marxa l'any 2000 d'una «Biblioteca Digital», amb l'objectiu de disposar d'edicions en CD-ROM de clàssics catalans en un suport digital que en faciliti l'estudi; c) l'establiment d'una nova col·lecció de textos antics presentats en ortografia moderna i generosament anotats, «Biblioteca Barcino», iniciada l'any 2004 i destinada a fer més accessible al públic general les principals obres dels grans clàssics, i d) l'aposta per donar a conèixer d'una manera continuada els clàssics catalans als lectors d'algunes de les llengües europees de més difusió.

Pel que fa a aquest darrer aspecte, la voluntat de l'Editorial Barcino ha estat reclamar per a les figures més eminentes de la nostra literatura clàssica el lloc que els correspon entre els grans autors europeus d'altres literatures que conformen el mapa dels referents literaris comuns.

Per aquest motiu, l'Editorial Barcino va signar un acord de col·laboració estable amb Tamesis, filial de Boydell & Brewer, que l'any 2006 es va materialitzar amb la publicació dels llibres

The Catalan Expedition to the East: from the Chronicle of Ramon Muntaner, amb traducció de Robert D. Hughes i una introducció de J.N. Hillgarth, i *Ausiàs March. Verse translations of thirty poems*, amb traducció de Robert Archer. De la mateixa manera, l'any 2006 es van publicar els dos primers fruits de l'acord establert amb DVD Ediciones: *Libro de amigo y amado* de Ramon Llull, a cura d'Eduardo Moga, i *El sueño* de Bernat Metge, a cura de Jorge Carrión.

Durant l'any 2007 i coincidint amb la presència de la cultura catalana com a convidada d'honor de la Fira del Llibre de Frankfurt, l'Editorial Barcino va subscriure un acord amb Lit Verlag per traduir clàssics catalans medievals a l'alemany, amb una programació que inclou, entre d'altres, *Doctrina pueril* de Ramon Llull, *Curial e Güelfa*, una antologia d'Ausiàs March o *Lo somni* de Bernat Metge.

I en el mateix sentit també l'any 2007 es va formalitzar un conveni entre l'Editorial Barcino i Edizioni dell'Orso per emprendre un seguit de traduccions a l'italià dels clàssics catalans medievals, incloent-hi la *Crònica* de Bernat Desclot, *Curial e Güelfa* o *Història de Jacob Xalabín*.

Afegim-hi que la col·lecció "Els Nostres Clàssics" va ser distingida l'any 1997 per la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi i que a l'inici de l'any 2008 l'Editorial Barcino va signar un conveni amb la Universitat de Vic per reprendre i completar l'*Epistolari de Jacint Verdaguer*, que havia quedat interrompuda l'any 1993 i que calia ampliar amb la disponibilitat de noves cartes i estudis.

I escau finalment esmentar que, per commemorar els 80 primers anys de Barcino, la Fundació Lluís Carulla va realitzar l'exposició *Clàssics i més. L'Editorial Barcino i Josep Maria de Casacuberta*, que, inaugurada inicialment el mes de setembre del 2005 al Museu d'Història de Catalunya, ha seguit una itineració que ha inclòs ciutats com Alacant, Lleida, Gandia o l'Espluga de Francolí. L'esmentada exposició i el catàleg que se'n va editar² constitueixen un resum visual de les successives etapes de l'Editorial i de les fites més rellevants que, malgrat les adversitats que ha hagut d'afrontar, ha assolit fins al present.

En el transcurs de la llarga trajectòria de l'Editorial Barcino l'obra concebuda per Josep Maria de Casacuberta l'any 1924 des de la visió i l'encoratjament inicials de Pompeu Fabra i Francesc Martorell ha anat esdevenint la plasmació d'una ambiciosa idea de país que encaixa amb una ferma aspiració de normalitat i de rigor, d'exigència acadèmica i de compromís amb la difusió del coneixement sòlidament establert.

BIBLIOGRAFIA

Clàssics i més. L'Editorial Barcino i Josep Maria de Casacuberta. Barcelona: Editorial Barcino, 2005.

Commemoració dels 500 anys del primer llibre imprès en català 1474-1974. Nadala de 1972. Barcelona: Fundació Lluís Carulla.

MANENT, Albert (1980): *Josep Maria de Casacuberta i l'Editorial Barcino*. Barcelona: Associació d'Editors en Llengua Catalana.

SANTANACH, Joan (2005): «Pompeu Fabra, Josep Maria de Casacuberta i els inicis de l'Editorial Barcino». *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*. Núm. 81, 2. Castelló de la Plana, p. 821-830.

2. Vegeu la bibliografia.